

Repræsentantskabsmøde 2022:

Færgetrængsler og friske øjne på ø-landbruget

Den aktuelle situation med kommunale besparelser på færgefarten var et af de emner, der optog deltagerne på årets repræsentantskabsmøde i Sammenslutningen af Danske Småøer, hvor der også var fokus på småøernes landbrug.

Statsfærger, grønne færger, standardfærger og færger, der er blevet dyrere at sejle med og sejler færre afgangene end før.

Selvom landbrug dominerede programmet for årets repræsentantskabsmøde med en række faglige oplæg, kom mange af drøftelserne naturligt nok til at handle om transporten til øerne. 38 deltagere fra 20 øer var mødt op i Vissenbjerg på Fyn til tre dage med debat og erfaringsudveksling. Målet var at kvalificere bestyrelsens beslutninger og retningen for det videre arbejde, der – i alt fald på kort sigt - kommer til at foregå i en periode med forandringer: Nye folketingspolitikere, stigende priser og udsigt til besparelser – også på øerne.

Formanden orienterede

Fredag aften tog museumsinspektør Carsten Porskrog tilhørerne med på en rejse gennem dansk landbrug fra 1946-2022. Eller sagt på en anden måde: Fra stokroseidyl til grisefabrikker i Østeuropa. Porskrog brugte sin personlige historie som bondesøn fra Djursland til at illustrere den nationale udvikling.

- Den verden, jeg er vokset op i, findes ikke mere, som museumsinspektøren sagde, da han kickstartede weekendens debat om landbruget på øerne.

Lørdag bød Kirsten Sydendal velkommen til sit første repræsentantskabsmøde som formand med punktet "Formandens halve time", hvor hun orienterede om de mange initiativer, som hun og den øvrige bestyrelse, har sat i gang, siden de tiltrådte i maj.

Dernæst gav hver ø-repræsentant en kort status fra deres ø i "Ø-runden", hvor der blev delt både ideer og frustrationer – især om besparelser på færgedriften.

Status på landbruget

Landbruget var næste punkt på dagsordenen, for hvordan står det egentlig til på de små øer? Det kunne Mette Meldgaard, der er den ene af forfatterne til rapporten "Landbrug på småøerne nu og i fremtiden" svare på, og hun tog ø-repræsentanterne med gennem rapportens fund og anbefalinger.

- Landbruget har stor betydning på øerne – og nok også mere end det har i andre landdistrikter, fastslog Mette Meldgaard, der fortalte, hvordan det er vanskeligt at give et entydigt billede af landbrug på småøerne anno 2022, for der er store forskelle. Nogle steder er der kamp om jorden. Andre har svært ved at finde nye kræfter til at overtage. Flere steder er såkaldt "fjerneje", hvor landmænd på fastlandet opkøber jord, blevet udbredt, og tendensen, er stigende, fortalte Mette Meldgaard.

Jord med flere funktioner

"Multifunktionel" blev et nøgleord i eftermiddagens videre oplæg. Først berettede jordfordelingsplanlægger Erik Steen Kristensen fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

om mulighederne for såkaldt multifunktionel jordfordeling, der kort fortalt går ud på, at landmænd tager jord ud af driften og lægger det om til andre formål, fx mere natur eller adgang for borgerne. Han argumenterede for, at jordfordeling er et oplagt redskab for småøerne, fx i forhold til at hindre udbredelsen af fjerneje. Nogle ø-repræsentanter udtrykte dog deres betænkeligheder ved metoden, fordi det kunne betyde manglende udvikling af øen, hvis fx fritidshusejere opkøber jord til fx private haver. Eller som en anden deltager indvendte:

- Dem, der sælger, fraflytter typisk, og de er ligeglade med øens ve og vel.

Den næste oplægsholder, direktør Kim Qvist fra Danmarks Økologiske Jordbrugsfond, opfordrede også til at integrere flere perspektiver, når det handler om øernes landbrugsjord. Udover fødevarerproduktion handler det om at tænke på bl.a. natur og drikkevandsbeskyttelse, påpegede Kim Qvist, der opfordrede til at "omfavne" landbruget. Han præsenterede desuden en model, der ved hjælp af eksterne aktiehavere kunne hjælpe nye økologiske landmænd i gang.

Dernæst diskuterede ø-repræsentanterne de anbefalinger, som rapporten "Landbrug på småøerne – nu og i fremtiden", præsenterer, og der var en bred tilkendegivelse til bestyrelsen om, at de kan arbejde videre i denne retning.

[Læs rapporten "Landbrug på småøerne – nu og i fremtiden"](#)

Den nye LAG

Søndag formiddag vågnede ø-repræsentanterne op til morgensang og præsentation af den nye LAG, der skal fungere i perioden 2023-2027. Formand Flemming Christensen gav en kort præsentation af temaerne, der denne periode er "bosætning", "bæredygtighed", "erhverv på småøerne" og "det attraktive ø-liv". Visionen er, at "I 2027 har de 27 småøer styrket en bæredygtig udvikling inden for bosætning, kultur og erhverv", og den nye strategi forventes godkendt til jul.

Den gamle LAG stopper i 2023, og medlem af den seneste og den nye LAG, Jan Bendix, fortalte om de overgangsopgaver, der lige nu er i gang. Bl.a. formidling af resultater.

Dernæst gav Jan Fritz Hansen fra Færgesekretariatet en status på færgeområdet, og hans oplæg kom til at handle om bl.a. bemanningen på færgerne, standardfærgekonceptet og ikke mindst overgangen til grønne færgedrift, som alle – fra politikere til øboer - er enige om må være fremtiden. Præcis hvordan er dog ikke mejslet i sten.

- Lige nu satser vi på el, men vi er helt opmærksomme på, at det kan være, at udviklingen om ti år har ført til, at der er noget andet, som er det rigtige, og så skal vi selvfølgelig kunne retrofite til det, fortalte Jan Fritz Hansen.

Skal staten drive færgerne?

Repræsentantskabsmødet sluttede med en debat om statsfærger.

- Det er jo en ide, der popper op iblandt nogle øboere og i nogle kommuner – især når vi er allermest frustrerede i vores hjemkommune, som formand Kirsten Sydendal sagde.

Derfor var viceborgmester i Lolland Kommune, Henrik Jacobsen (K), blevet inviteret. Han er fortaler for, at færgefarten bliver løftet ud af kommunerne til fx staten.

- Kan du give eksempler på statslige selskaber, der forstår at arbejde decentralt? Spurgte en deltager, og flere andre ø-repræsentanter var ligeledes skeptiske.

Den anden deltager i debatten, forhenværende folketingspolitiker Lennart Damsbo-Andersen (S), der er tidligere formand for Udvalg for Småøer, var også forbeholden overfor ideen om statsfærger.

- Der er ikke to øer, der er ens. Alle er dejligt forskellige, og derfor kan man ikke putte det hele ned i et statsligt selskab, sagde Lennart Damsbo-Andersen.

Derefter bølgede færgedebatten. En ø-repræsentant foreslog mere statsligt tilskud til kommunernes finansiering af færger og færgelejer, mens en anden efterlyste øremærkning af de færgemidler, der tildeles til kommunerne, så de ikke forsvinder andre steder i kommunekassen. Lennart Damsbo-Andersen opfordrede til, at Ø-sammenslutningen tog en grundig debat med de nye folketingspolitikere om færgedriften, og at øboerne lokalt inviterede de kommunale embedsfolk og politikere ud til øerne.

- Til spørgsmålet om, hvordan man får kommunerne til at elske deres ø, er mit svar: Invitér dem ud! For man skal jo bare være sammen med ø-folk på deres ø en halv dag, før man får en helt anden forståelse, og jeg har været lykkelig for de ø-ture, jeg har været på, fastslog Lennart Damsbo-Andersen, inden formand Kirsten Sydendal takkede deltagerne for en weekend med god debat.

Formandens fokus:

I forbindelse med formandens halve time, fortalte Kirsten Sydendal, om Ø-sammenslutningens indsatser i forbindelse med følgende områder:

- **Stigende brændstofpriser:** Rundspørge blandt medlemsøer og henvendelse til indenrigsministeren om besparelser, der rammer småøerne.
- **Evaluering af den blå landevej.** Fælles pressemeddelelse om trafikal ligestilling i samarbejde med Landdistrikternes Fællesråd og Færgesekretariatet samt Læsø, Samsø, Fanø, Ærø og Langeland Kommune.
- **Grønne færger.** Høringssvar vedr. puljer til grønnere færgedrift der gjorde opmærksom på, at det var nødvendigt at øge midlerne.
- **Evaluering af planloven.** Høringssvar vedrørende den aktuelle politisk aftale, som går forud for lovændring. ifølge formanden indeholdt aftalen "mange gode takter".
- **Dagligvarebutikker og elpriser.** Henvendelse til indenrigsministeren om de små ø-købmænds vanskelige situation.
- **Landbrug.** Undersøgelse af landbrug på småøerne. Status og fremtidspotentialer.
- **Internationalt ø-samarbejde.** Deltagelse i nordisk ungdomslejr og årsmøde for de europæiske småøer i Estland
- **Ø-besøg.** Besøg med bolig- og planstyrelsens embedsfolk på Baagø og Barsø.
- **Ny LAG.** Opfordring til øboerne til deltagelse i strategiprocesen.
- **Kommende projekter.** Der er ansøgt midler til bæredygtig udvikling af småøerne med fokus på netværk og øget synlighed. Der udarbejdes Mål- og resultatplan for 2023 for foreningens drift.
- **Almene boliger.** Puljen til almene boliger på øer åbnede 1. juli, og Ø-sammenslutningen har både overfor minister og politikere gjort opmærksom på småøernes udfordring med at overholde maksimumbeløbet.
- **Friøer.** Deltagelse i samarbejde om forsøgsordning med frilandsbyer og -øer. Aktuelt er ni ud af 39 ansøgere småøer.

- **Parkeringsproblematikker.** Henvendelse til transportministeren om problematik, hvor øboer skal betale for at parkere ved færgen på fastlandssiden.
- **Affaldshåndtering.** Henvendelse til miljøministeren om problematikken, hvor øer, der har mindre end 200 beboere, er undtaget lovgivningen om sortering.
- **Diger.** Henvendelse til Udvalget for Småøer og Udvalget for Landdistrikter og øer om udfordringerne for private lodsejere med vedligehold af diger .